

Eesti vastutustundliku ettevõtluse tegevuskava 2012-2014

Sissejuhatus

Vastutustundlik ettevõtlus (edaspidi VE) on kokkuvõtlikult hästi juhitud ettevõtte kvaliteedimärk, mis on sageli eelduseks rahvusvaheliste klientidega majandussuhtesse astumiseks. See on organisatsiooni vastutus oma otsuste ja tegevuste mõjude eest ühiskonnale ja keskkonnale läbipaistva ja eetilise käitumise kaudu, mis:

- panustab kestvasse arengusse, sealhulgas ühiskonna tervisesse ja heaolusse;
- arvestab huvirühmade ootustega;
- on vastavuses asjakohaste seaduste ja rahvusvaheliste käitumisnormidega ning
- on ettevõtte igapäevase toimimise osa ja kajastub suhetes partnerite ja huvirühmadega.

Eesti vastutustundliku ettevõtluse tegevuskava väljatöötamine algatati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, EASi, Kaubandus- ja Tööstuskoda ja ettevõtete eestvedamisel ning Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumi ja *Estonian Business School*'i kaasabil. Sisendit tegevuskava tarbeks on esitanud vastavasse töörühma kuulunud organisatsioonide ja ettevõtete esindajad ning Vastutustundlike Ettevõtete Mõttekoja liikmed.

Euroopa Liidu tasemel annab suuniseid VE strateegia koostamiseks 2011. aasta sügisel vastu võetud EL VE uuendatud strateegia 2011-2014, mis on osa EL Tööstuspoliitikast.

OECD on loonud suunised¹, mille järgi on VE-strateegia olemasolu kohustuslik riigiettevõtetele, riigi osalusega ettevõtetele, riigilt toetust saanud ettevõtetele (EAS, KredEx jne) ning soovituslik kogu ettevõtlusspektrile. Vanemad OECD liikmesriigid (Rootsi, UK, Saksamaa) on teinud ettepaneku nõuda uutelt liitujatelt VE alaseid tegevusi, mida võib mõista kui EL siseturu ühetaolise konkurentsipoliitika taotlusena.

Tegevuskava on kooskõlas ja täiendab seotud siseriiklikke arengukavasid, näiteks keskkonnajuhtimise edendamise kava 2012-2020 jt. VE tegevuskava rakendamisel lähtutakse eesmärgist täiendada, mitte dubleerida tegevusi, mis on VE teemaga seotud, nt sotsiaal-, keskkonna-, hariduse- või kodanikuühiskonna valdkonna osas.

VE tegevuskava katab üleminekut 2007-2013 ja 2014-2020 EL rahastamisperioodide vahel, käivitamaks sidusaid tegevusi VE teema olulisuse teadvustamiseks sihtrühmades. Tegevuskava eesmärk ei ole uute püsivate kohustuste võtmine riigi tasandil, vaid arenguimpulsi andmine, võimaldamaks viia VE alased tegevused ja sidusgruppide huvi senisest kõrgemale tasemele. Riik näeb tegevuskava järgselt nii ettevõtete kui vabasektori kasvanud teadlikkust ja rolli teema edasisel eestvedamisel ja ülalhoidmisel. Uue ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika arengukava väljatöötamisel on kavas ka VE teema kajastamine arengukavas.

¹ <http://www.oecd.org/dataoecd/43/29/48004323.pdf>

Oluline on, et inimesed, ettevõtted ja organisatsioonid saaksid aru, et tegevustel ja protsessidel on majanduslik mõõde, keskkondlik mõõde ja ühiskondlik mõõde. Enne kui ettevõtted hakkavad rakendama VE tegevuse printsiipe, peavad nad aru saama selle ärilisest kasust; samamoodi peab riik mõistma vastutustundlikku ettevõtlust soodustava poliitika väljatöötamisest saadavat põhilist kasu laiemalt:

- **Rahvusliku konkurentsivõime tõus.** Kuigi on palju tegureid, mis määravad riikide konkurentsivõime, on uurimused kinnitanud, et ka laiaulatuslik VE alaste põhimõtete kasutuselevõtt avaldab sellele positiivset mõju nagu ka ressursisäästlike ja innovaatiliste tehnoloogiate kasutuselevõtt ning keskkonnahoidlike toodete arendamine tõstab oluliselt Eesti ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet.
- **Uue kodanikualgatusliku valitsemise** (ingl *new civil governance*) **edenemine.** Uus suund ühiskonnas on traditsiooniliste võimuhete ümberpaiknemine: järjest olulisemaks muutub erinevate sektorite vaheline koostöö. Avaliku ja erasektori koostöö kaudu saab võimalikuks teatud avalike teenuste pakkumise ülekandumine erasektoris, võimaldades kõikidel osapooltel pühenduda enda põhitegevusele ja -eesmärkidele.
- **Täiendus avaliku sektori sotsiaal- ja keskkonnapoliitikale.** Traditsiooniliselt on olnud avaliku sektori ülesanne ühiskonna sotsiaalsete ja keskkonnaga seotud probleemide lahendamine. VE riiklik tegevuskava sidustab ettevõtteid rohkem nende küsimustega. Efektiivseks ülesannete jagamiseks ja koordineerimiseks on vajalik, et avalik sektor looks üldise poliitilise raamistiku, võimaldades nii ettevõtetel sekkuda seal, kus see kõige tulemuslikum on. Erasektori kaasamisega saab võimalikuks kiirem ning oskuslikum reageerimine tekkivatele väljakutsetele ja eelkõige võimalike probleemide ennetamine.
- **Kasu ettevõttele.** Vastutustundlik tegevus, sh nii ettevõtte valdkonnapõhine kui ka VE alane teadlikkuse levitamine aitab kujundada ja hoida ettevõtte mainet, mis on oluliseks aluseks heade ärikontaktide ning paremate tehinguteni jõudmiseks – ühelt poolt koostööd teha ja osta soovitakse organisatsioonist, mida austatakse, teisalt ettevõtte VE strateegia puudumisel ei ole teatud välisettevõtetega tehingutesse jõudmine ja riikide hangetel osalemine võimalik. Hea reputatsioon aitab leida ka paremaid töötajaid, töötajad on motiveeritud ja tootlikumad, soovivad jääda pikemalt ettevõttesse vähendades uute inimeste töölevõtmise ja koolitamisega seotud kulusid. Hoolikas ja planeeritud ressursside säästlik kasutamine, parimad võimalikud tehnoloogiad ja toodete/teenuste (öko)disain mitte ainult ei säästa keskkonda, vaid võib anda ka otsese rahalise kokkuhoiu. Lisaks ettevõttele saavad vastutustundlikkusest kasu ka tarbijad, tarnijad ja teised sidusgrupid ning ühiskond laiemalt, kuna kasvab ettevõtete usaldusväärsus.

VE tegevuskava eesmärk Eesti ettevõttopoliitika osana on määratleda riigi tegevus vastutustundliku ettevõtluse edendamisel Eestis.

Näide vastutustundlikust ettevõttest: Tartus tegutseva trükifirma jaoks muutusid ettevõtte tegevusega seotud ühiskondliku vastutuse teemad aktuaalsemaks 2002. aastal. Ettevõtte omanikud olid veendunud, et äritegevus ei saa minna vastuollu nende isiklike väärtustega. Samuti mõisteti, et töötajad tahavad olla seotud ettevõttega, milles on eluterve töökeskkond läbi hoolivate ja jagatud väärtuste. Ettevõttes nähti ka seda, et tiheda konkurentsiga turul on läbipaistvus ja vastutustunne need omadused, mida kliendid üha enam hindama hakkavad. Sellest ajast peale on pöördutud vastutustundlikule ettevõtlusele teadlikku tähelepanu, minnes

aastatega oma keskkonnategevustes, kvaliteedipoliitikas, hooliva töökeskkonna loomisel ning läbipaistvates suhetes partneritega aina paremaks.

Aasta-aastalt on täiendatud ettevõtte keskkonnapoliitikat ja keskkonnategevuste kava ning viidud oma tootmine vastavusse erinevate rahvusvaheliste keskkonnamärgiste standarditega. Tooteportfelli kujundamisel lähtutakse turu vajadustest ning kliendirahulolu küsitluse tulemuste analüüsi põhjal kujundatakse oma teenust selliselt, et see oleks enim vastavuses klientide ootustega. Töötajad on kaasatud ettevõtte arendamisse, mille saavutamiseks viiakse läbi ühiseid meeskonnakoolitusi. Samuti arvestatakse võimaluste piires töötajate ootustega töötaja planeerimisel ning soodustatakse vabatahtlikku tegevust. Tähtsal kohal ettevõtte vastutustundlikes tegevustes on ka keskkonnahariduse jagamine ja toetamine omas valdkonnas. Ettevõtte korraldab oma tootmises teadlikkuse tõstmise eesmärgil külastusi erinevatele huvigruppidele, jagades kogemusi ja keskkonnasäästlike tehniliste lahenduste põhimõtteid.

Tänaseks on läbimõeldud vastutustundlik ettevõtte juhtimine toonud neile selget edu lisaks Eesti turule ka välisurgudele ekspordides. Välispartnerid hindavad nende vastutustundlikku tegevust ning selle läbimõeldust sel määral, et mitmel korral on just need väärtused andnud tõe koostöö alustamiseks.

Strateegilised eesmärgid ja tegevused

Indikaatorid

Indikaator	Baastase 2012	Sihttase 2014
Vastutustundliku ettevõtluse võrgustikus osalevate ettevõtete arv	25	100
Vastutustundliku ettevõtluse märgist omavate ettevõtete arv	30	50
Vastutustundliku ettevõtluse teemalistel koolitustel ja seminaridel osalenud ettevõtete koondarv	150	1000
Vastutustundliku ettevõtluse alaste tegevustega alustanud ettevõtete osakaal koolituse läbinutest	Puudub	30%

Kõik vastutustundliku ettevõtluse tegevuskava tegevused tuleb ellu viia 2014. aasta lõpuks.

1. **Strateegiline eesmärk:**

Riigi poolt on välja töötatud ettevõtete tunnustamise ja sertifitseerimise süsteem ning analüüsitud võimalusi vastutustundliku tegutsemise laiendamiseks.

Tegevused:

- a. Edukate ettevõtete tunnustamiseks tunnustuspõhimõtete arendamine
 - i. Tunnustusskeemi uuendamine ja laiendamine (nt indeksi põhjal; ettevõtlusauhinna, sertifikaadi vms tunnustusena)

Vastutaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Sotsiaal- ja Keskkonnaministeeriumiga

- b. Eesti oma vastutustundliku ettevõtluse märgiste süsteemi analüüs ja vajadusel edasine arendamine (sertifikaat, märgis, järk vms tunnustus)

Märk „Vastutustundlik ettevõtte 20xx“ saab olema riiklikult ja võimalusel ka Euroopa tasandil tunnustatud. Rahvusvaheliselt tunnustatud märk (ka ainult kohalikul tasandil välja antav) aitab tõsta nii riigi üldist kui ka märgi saanud ettevõtja mainet ja reitingut rahvusvahelisel turul. Märkil võib olla erinevad tasandeid ja kategooriaid, eesmärgiga tõsta VE alast teadlikkust erinevates sidusgruppides ja võimaldades ühtsemat ja laiemat arusaama märgi eesmärgist. Märkis peab täiendama ja konsolideerima, mitte dubleerima seniseid tunnustuskeeme, mida haldavad näiteks Keskkonna- ja Sotsiaalministeerium (nt auhind Keskkonnategu ja Keskkonnategija; Keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine, Vaba tahte lepingud; EL ökomärgise skeem, Roheline võti jms).

- i. Süsteemi ühtlustamine teiste seotud märgiste ja sertifikaatidega Eestis ja rahvusvahelisel tasandil.
- ii. Süsteemi loomisel ettevõtte suuruse ja tegevusvaldkonna eripäradega arvestamine.
- iii. Ettevõtete informeerimine ja koolitamine sertifikaadi / tunnustuse pälvimiseks vajalikest sammudest / arengutest ettevõttes.
- iv. Avalikkuse teadlikkuse tõstmine sertifikaadi vms tunnustuse olemusest.
- v. Kontrollmehhanismi sisseadmine.

Vastutaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Keskkonna- ja Sotsiaalministeeriumiga

- c. Analüüsida võimalusi VE arvestamiseks riigihangete korraldamisel²
Koostöös Rahandusministeeriumiga analüüsitakse VE-ga arvestamise põhjendatust ja võimalusi riigihangete läbiviimisel, sh võimaliku lisanduva halduskoormuse kontekstis.

Vastutaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Rahandusministeeriumiga

2. Strateegiline eesmärk:

Ettevõtjate, (välis)investorite, tarbijate, ametnike, ettevõtluskonsultantide, erialaliitude, meedia, arvamusekujundajate ning teiste sidusgruppide teadlikkus vastutustundlikust ettevõtlusest on kasvanud.

Tegevused:

- a. Kampaniate, seminaride, ürituste läbiviimine
 - i. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete tutvustamine riigi- ja riigiosalusega organisatsioonides.

² Kriteeriumid vajavad täiendavat väljatöötamist, vt näiteks keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_summary_et.pdf; eestikeelsed kriteeriumid: <http://www.envir.ee/1114114>

- ii. Eesti ettevõtlust välisüritustel tutvustades Eesti ettevõtete vastutustundliku ettevõtluse alase tegevuse ning Eesti kui vastutustundliku ettevõtluse eeskuju tutvustamine.
- iii. Tarbijate teadlikkuse tõstmine vastutustundlikust ettevõtlusest ning selle seostest toote ja teenuste hindadega.
- iv. Kodanikeühenduste, ettevõtlusorganisatsioonide ja kõneisikute kaasamine ja koolitamine ning nende võrgustikupõhise tegevuse soodustamine, võimendamaks VE teema käsitlemist avalikkuses.
- v. Tervikliku teadlikkuse tõstmise kontseptsiooni väljatöötamine.

Vastutaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumiga

- b. Ettevõtete heade näidete kogumine ja levitamine sidusrühmadele eri kanalites (internet, trükitud kogumik, kampaaniad, üritused vms)
 - i. Regulaarne heade näidete panga täiendamine erialaliitude ja katuseorganisatsioonide toel.
 - ii. Heade näidete esitlemiseks vastava veebikeskkonna loomine või sidumine mõne olemasoleva riigi poolt hallatava keskkonnaga nt EASi veebilehel.
 - iii. Regulaarne heade näidete kogumiku väljaandmine ning levitamine koostöös erialaliitude ning ettevõtlus- ja katuseorganisatsioonidega.

Vastutaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumiga

- c. Vastutustundliku ettevõtluse teema lülitamine üld-, kutse- ja kõrghariduse ettevõtlusõppesse
 - i. Ettevõtlusõppes VE teema kajastamine.
 - ii. Ülikoolide ja kõrgkoolide ettevõtluse ja majanduse õppekavadesse lülitatakse VE õppeaine. Õppeainet analüüsitakse ja arendatakse koostöös VE eriala asjatundjatega.

Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium koos Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga

- d. Koolituste pakkumine ettevõtjatele ja sidusrühmadele
 - i. Iseseisvaks kasutamiseks mõeldud tööriistade/õppematerjalide loomine ja levitamine (nt veebipõhised juhised, harjutused, sammud organisatsioonis rakendamiseks vms)
 - ii. Koolituste ja nõustamise pakkumine ettevõtetele
 - iii. Vastutustundlike ettevõtete võrgustiku arendamine
 - iv. Süsteemselt koolituste pakkumine EASi ettevõtluskonsultantidele

Vastutaja: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumiga